GUY DE MAUPASSANT

Vagabondul

Traducere și prefață de
LUCIA DEMETRIUS

Editura INTEGRAL

GUY DE MAUPASSANT

VAGABONDUL

Traducere și prefață

Lucia DEMETRIUS

Versiune 1.0

Coperta: V. POPA

Editura Integral

1990

UN MARE SCRIITOR

Guy de Maupassant (1850—1893) este o glorie a literaturii franceze şi universale. A scris peste 260 de nuvele şi romanele „O viaţă”, „Pierre şi Jean”, „Bel-Ami”, „Tare ca moartea”, „Mont-Oriol”. A trăit puţin, dar foarte intens.

A fost un bărbat frumos şi robust, un aristocrat bogat, cu un talent literar deosebit, şlefuit sub directa îndrumare a lui Gustave Flaubert, prietenul din copilărie al mamei sale. A avut şi un frate, Herve, care s-a sinucis nebun, la vârsta de 33 de ani. Guy şi-a încheiat destinul într-un mod asemănător. Excesele erotice şi drogurile au declanşat şi în el resorturile ascunse ale unei premature decrepitudini. După mai multe crize depresive, în ianuarie 1892, îşi taie beregata cu un coup-papier, apoi timp de 18 luni se zbate inconştient în cămaşa de forţă. Moare în ziua de 6 iulie 1893, lăsând în urma sa o comoară literară născută din chin şi repede trecătoare fericire. Editura „INTEGRAL” oferă cititorilor de azi câteva din capodoperele sale, în traduceri de excepţie.

EDITURA „INTEGRAL”

PREFAŢA

Guy de Maupassant – nuvelist

Romancier şi nuvelist, Guy de Maupassant a scris şi versuri, mai puţin cunoscute şi nereeditate. Versurile lui semănau cu altele scrise în acelaşi timp sau înainte, poate nici romanele nu sunt întru totul originale – să nu uităm că înaintea lui au scris Balzac şi Flaubert –, dar nuvelele rămân neîntrecute de alte nuvele. Felul concis în care Maupassant prinde un mediu, o epocă, închide o acţiune dramatică sau comică, care relevă un caracter sau mai multe în câteva trăsături de condei, sunt unice. Nicio nuvelă sau schiţă fără acţiune, fără şoc, fără ecou, dincolo de mica ei anecdotă. Numai Cehov a izbutit această artă de a cuprinde în puţine pagini o lume întreagă cu concepţiile ei cu legile, superstiţiile şi credinţele ei.

Nuvela „Vagabondul”, scrisă în urmă cu 103 ani, întruneşte la superlativ toate calităţile literare deosebite enunţate mai sus. Eroul, un tânăr dulgher, devenit „vagabond” fără voie, este atât de viu şi sugestiv prezentat, încât, luând cunoştinţă cu cele câteva secvenţe din biografia lui, ai impresia ca urmăreşti un film captivant, cu scene şocante, de neuitat, care ţi se întipăresc în minte şi te fac să-ţi pui întrebare; până unde se poate extinde indiferenţa omului faţă de om?

Guy de Maupassant a văzut oamenii cu luciditate, nu cu cruzime, le-a descoperit calităţile şi defectele. Nu s-a sfiit să-i arate lumii aşa cum îi văzuse el. Şi cu ură, şi cu dragoste a înfăţişat o galerie întreagă de tipuri, de la cele mai umile, până la cele mai nobile. Caractere nobile, nu titluri de nobleţe. Pescari, prostituate, false contese, doamne de salon, bătrâne răzbunătoare din Corsica sau de aiurea, fete încă naive (ca Yvette), căruţaşi beţivi, patroni de cârciumi sau bordeluri, femei rele din inconştienţă şi instinct, preoţi afacerişti sau credincioşi şi oneşti, dementi, înflăcăraţi patrioţi şi patriote.

Acest mare scriitor a văzut dincolo de oameni, şi prin ei, natura. Un peisaj descris de el nu se uită niciodată. Pădurile lui Maupassant şi,

mai ales, apele descrise de el, marea, lacurile, râurile, te cuceresc prin firescul descrierii, prin viaţa lor, la care autorul e atât de sensibil. Fără inutile flori de stil, Maupassant e mai poet în proza lui decât a fost vreodată în versuri. De altfel, Maupassant e pretutindeni, atât în romane, cât şi în nuvele, simplu, neîncărcat, iar prin aceasta cuceritor. Linia morală spre care îşi îndreaptă cititorul nu e subliniată cu creionul roşu, reiese din text, din atitudinea scriitorului faţă de mârşăviile sau umilinţele pe care le înfăţişează. Aş îndrăzni să spun că Maupassant era plin de milă faţă de făptura omenească, schiloadă sau întreagă sufleteşte. Într-o lume plină de suferinţe, făptura omenească e datoare să-şi asume suferinţa pentru a-şi păstra, nealterată, demnitatea.

LUCIA DEMETRIUS

16 noiembrie 1990

VAGABONDUL

Umbla de patruzeci de zile, căutând pretutindeni de lucru. Plecase din locul lui de baştină, Ville-Avaray, din departamentul La Manche, pentru că nu se găsea de lucru. Era dulgher, avea douăzeci şi şapte de ani, era băiat serios, harnic şi rămăsese două luni pe spinarea familiei, el, fiul cel mai mare, nemaiavând altceva de făcut în şomajul general decât să-şi încrucişeze braţele puternice. În casă era din ce în ce mai puţină pâine; cele două surori ale lui se duceau să lucreze cu ziua, dar câştigau puţin; iar el, pentru că n-avea nimic de făcut şi mânca ciorba celorlalţi.

Atunci ceruse informaţii la primărie; secretarul îi răspunse că se găsea de lucru în centrul ţării.

Plecase, înarmat cu hârtii şi certificate, cu şapte franci în buzunar şi cu o legătură pe băţ, o legătură făcută dintr-o basma albastră, în care se aflau o pereche de pantofi de schimb, nişte pantaloni şi o cămaşă.

Mersese fără odihnă, zile şi nopţi întregi, pe drumuri nesfârşite, sub arşiţa soarelui şi pe ploaie, fără să ajungă niciodată în ţinutul acela tainic în care muncitorii găsesc de lucru.

Întâi se încăpăţânase socotind că nu trebuie să lucreze decât dulgherie, de vreme ce era dulgher. Dar, pe toate şantierele la care se prezentase, i se răspunse că tocmai se concediaseră oameni din lipsă de comenzi, aşa că se hotărî, ajungând la fundul pungii, să facă orice treabă i s-ar ivi în drum.

Lucră deci întâi la terasamente, pe urmă ca grăjdar, apoi ca pietrar; tăie lemne, curăţă pomii de crăci, săpă o fântână, amestecă mortar, legă buşteni, păzi caprele pe un munte, toate astea pentru câţiva gologani, pentru că nu căpăta decât rareori lucru pe două-trei zile, şi atunci numai cerând un preţ mic, care momea zgârcenia patronilor şi a ţăranilor.

Acum, de o săptămână, nu mai găsea nimic, nu mai avea nimic, şi mânca numai câte o fărâmă de pâine din mila femeilor pe care le ruga pe prag, când trecea de-a lungul uliţelor.

Se însera. Jacques Randel, zdrobit de oboseală, cu picioarele frânte, cu burta goală, cu disperarea în suflet, mergea desculţ pe iarba de pe marginea drumului, pentru că îşi cruţa ultima pereche de pantofi – cealaltă nu mai exista demult. Era într-o sâmbătă, către sfârşitul toamnei. Nori cenuşii se rostogoleau sub cer, grei şi iuţi, împinşi de răbufnirile vântului care şuiera în copaci. Se simţea că va ploua în curând. Câmpul era pustiu acum, în asfinţit, în ajunul duminicii. Din loc în loc, pe ogoare, se ridicau, asemeni unor ciuperci galbene, monstruoase, clăi de paie rămase de la treierat; pământul părea gol, semănat cum era pentru anul viitor.

Lui Randel îi era foame, o foame de animal, o foame ca aceea care face lupii să se repeadă la oameni. Istovit, îşi întindea mult picioarele ca să facă mai puţini paşi şi, cu capul greu, cu sângele zvâcnindu-i în tâmple, cu ochi înroşiţi, cu gura uscată, îşi strângea băţul în mână, cu o poftă nelămurită de a pocni din răsputeri primul trecător pe care l-ar fi întâlnit întorcându-se spre casă, ca să-şi mănânce supa.

Se uita spre marginea drumului, având în ochi imaginea cartofilor dezgropaţi, rămaşi pe pământul răscolit. Dacă ar fi găsit câţiva, ar fi adunat vreascuri, ar fi făcut un foc mic în şanţ şi s-ar fi săturat foarte bine, zău, cu cartofii călduţi; rotunzi, pe care mai întâi i-ar fi ţinut, fierbinţi, în mâinile îngheţate.

Dar le trecuse timpul şi Randel trebui, ca în ajun, să roadă o sfeclă crudă, smulsă dintr-o brazdă.

De două zile vorbea tare, lungind pasul, urmărit de aceleaşi gânduri. Până atunci, nu se gândise adunându-şi toate minţile, toate posibilităţile lui reduse, la meseria lui. Acum însă, oboseala, goana necontenită după lucrul care nu era de găsit, refuzurile, răstelile, nopţile petrecute pe iarbă, foamea, dispreţul pentru vagabond pe care le simţea la cei legaţi de locul lor, întrebarea care i se punea zilnic: „De ce n-ai rămas acasă?”, supărarea de a nu-şi putea întrebuinţa braţele harnice pe care le simţea pline de putere, amintirea rudelor rămase acasă şi care nici ele n-aveau niciun ban îl

umpleau treptat de o furie înceată, adunată o zi după alta, în fiecare ceas, în fiecare minut, care-i scăpa, fără vrere, în fraze scurte ameninţătoare.

Pocnindu-se de pietrele care se rostogoleau sub picioarele lui goale bombănea: „Ce ticăloşi… ce ticăloşie… Porcii… Lasă să moară de foame un om… un dulgher… porcii… nici doi gologani.. Nici doi gologani… Uite că plouă… Porcii!…”

Îl revolta nedreptatea sorţii şi se supăra pe oameni, pe toţi oamenii, pentru că firea mama cea oarbă, e strâmbă, crudă şi vicleană.

Repeta, cu dinţii strânşi: „Porcii!”, privind fumul subţire care ieşea din acoperişuri, la ora asta a cinei. Şi fără să se gândească la cealaltă nedreptate, omenească de data asta, care se numeşte violenţă şi furt, avea poftă să intre în una din aceste case, să ucidă locuitorii şi să se aşeze la masă în locul lor.

Îşi spunea: „Nu mai am dreptul să trăiesc acum… de vreme ce mă lasă să crăp de foame… şi eu nu cer decât să muncesc… porcii!” Suferinţa mădularelor, suferinţa burţii, suferinţa inimii i se suiau la cap ca o beţie primejdioasă, şi-i zămisleau în minte o idee simplă „Am dreptul să trăiesc, de vreme ce respir, de vreme ce aerul e al tuturor. Vasăzică ei n-au dreptul să mă lase fără pâine!”

Ploaia cădea măruntă, deasă, îngheţată. Se opri şi îngână: „Ticăloşii… încă o lună de drum până să ajung acasă…” În adevăr, acum se întorcea acasă, înţelegând că mai curând avea să găsească de lucru, apucându-se de orice, în oraşul în care se născuse, în care era cunoscut; decât pe drumurile pe care toată lumea îl privea bănuitor.

Dacă nu mai mergea dulgheritul, avea să se facă salahor, să lucreze la pregătirea tencuielii, la terasamente, la spart piatră. Chiar dacă n-avea să câştige decât un franc pe zi, tot ar avea ce mânca.

Îşi înnodă în jurul gâtului ceea ce-i rămăsese din ultima batistă, ca să nu-i intre apa rece pe spate şi pe piept. Dar simţi curând că ploaia îl pătrundea prin pânza subţire a hainelor, şi aruncă în jurul lui o privire înspăimântată, de făptură pierdută care nu mai ştie unde să-şi ascundă trupul, unde să-şi pună capul, care n-are niciun

adăpost pe lume.

Noaptea venea, acoperind câmpia cu întuneric. Zări departe, pe un imaş, o pată întunecată pe iarbă, o vacă. Sări peste şanţul drumului şi se îndreptă către ea fără să-şi dea prea bine seama ce face.

Când se află lângă ea, vaca îşi ridică capul mare, şi el gândi: „Dacă cel puţin aş avea o oală, aş putea bea puţin lapte”.

Se uită la vacă; şi vaca se uita la el; apoi, deodată, îi trase un picior în coaste şi strigă: „Sus!”

Vita se ridică încet, lăsând să-i atârne ugerul greu sub ea. Atunci omul se culcă pe spate, între picioarele vitei, şi bău îndelung, îndelung, apăsând cu amândouă mâinile ugerul umflat, cald, care mirosea a staul. Bău cât lapte se afla în izvorul acela viu.

Dar ploaia îngheţată cădea şi mai deasă, şi întreaga câmpie deşartă nu-i arăta nicio putinţă de adăpostire. Îi era frig; se uita la o lumină care strălucea între copaci, la ferestrele unei case.

Vaca se culcase la loc, greoi. Se aşeză lângă ea, mângâind-o pe cap, recunoscător că fusese hrănit. Răsuflarea grea şi fierbinte a vitei, răsuflarea care-i ieşea pe nări ca două şuvoaie de abur în aerul serii trecea peste obrazul muncitorului. Omul îngână:

— Ţie nu ţi-e frig acolo.

Îşi plimba mâinile pe pieptul ei, de-a lungul picioarelor vitei, ca să găsească un pic de căldură. Şi îi veni în gând să se culce şi să-şi petreacă noaptea lângă pântecele acela cald. Îşi căută locul ca să se aşeze bine şi-şi puse fruntea tocmai pe ugerul puternic, care îl alăptase mai înainte. Apoi, fărâmat de oboseală cum era, adormi pe loc.

Se trezi însă de câteva ori cu spatele sau cu pântecul îngheţat, după cum se lipise, cu unul sau cu celălalt, de animal; se întorcea ca să-si încălzească şi să-şi usuce partea de trup care-i rămăsese în aerul nopţii; şi adormea la loc, copleşit de somn.

Cântecul cocoşului îl ridică în picioare. Zorile erau aproape; nu mai ploua, cerul era senin.

Vaca se odihnea cu botul în pământ; se aplecă rezemându-se în mâini ca să-i sărute nara mare de carne umedă şi-i spuse:

— Rămas bun, frumoaso… pe altădată… Eşti o vită bună… Rămas bun…

Apoi îşi puse pantofii şi plecă.

Merse două ceasuri drept înainte, pe acelaşi drum; dar îl năpădi o oboseală atât de mare, încât se aşeză pe iarbă.

Se făcuse ziuă; clopotele bisericilor sunau, bărbaţi cu cămăşi albastre, femei cu bonete albe începeau să treacă pe drumuri, fie pe jos, fie în căruţe, îndreptându-se către satele vecine, să-şi petreacă duminica la prieteni, la rude.

Un ţăran gras care mâna în faţa lui vreo douăzeci de berbeci ce behăiau neliniştiţi, păziţi de un câine iute, trecu pe drum.

— N-ai cumva de lucru pentru un muncitor care moare de foame? întrebă el.

Celălalt răspunse aruncând o privire rea asupra vagabondului:

— N-am de lucru pentru oamenii pe care-i intâlnesc pe drum.

Dulgherul se întoarse şi se aşeză în şanţul lui.

Aşteaptă vreme îndelungată, privind cum trec ţăranii prin faţa lui, aşteptând să vadă un chip bun, un chip compătimitor, ca să-i facă aceeaşi rugăminte.

Alese un fel de târgoveţ, îmbrăcat cu o redingotă, care purta un lanţ de aur pe pântece. Îi vorbi:

— Caut de lucru de două luni. Nu găsesc nimic. Nu mai am un ban în buzunar.

Acel târgoveţ pe jumătate îi răspunse:

— Ar fi trebuit să citeşti avizul care e afişat la intrarea în sat. Cerşetoria e oprită pe teritoriul acestei comune. Află că eu sunt

primarul şi că dacă n-o ştergi iute, pun să te aresteze.

Randel, care începea să clocotească de furie, şopti:

— Pune să mă aresteze dacă vrei, sunt chiar bucuros, pentru că cel puţin aşa n-am să mor de foame.

Şi se întoarse să se aşeze în şanţ.

Peste un sfert de ceas, în adevăr, doi jandarmi se iviră pe drum. Mergeau alături, încet, la vedere, strălucind în soare cu tricornurile lor lăcuite, cu curelele galbene şi nasturii lor de metal, de parcă ar fi vrut să-i sperie pe răufăcători şi să-i alunge departe, foarte departe.

Dulgherul pricepu foarte bine că veneau pentru el, dar nu se clinti, prins deodată de pofta surdă de a-i înfrunta, de a fi prins de ei, de a se răzbuna mai târziu.

Se apropiau prefăcându-se că nu l-au văzut, călcând cu pasul lor soldăţesc, greoi şi legănat ca mersul gâştelor. Apoi, deodată, când trecu prin faţa lui, se prefăcură că-l descoperă, se opriră şi începură să-l cerceteze cu o privire ameninţătoare şi mânioasă.

Brigadierul înaintă întrebând:

— Ce faci aici?

Omul răspunse liniştit:

— Mă odihnesc.

— De unde vii?

— Dac-ar fi să vă spun toate locurile prin care am trecut, mi-ar trebui mai mult de un ceas.

— Unde te duci?

— La Ville-Avaray.

— Ce e aia?

— În La Manche.

— De acolo eşti?

— Sunt de acolo.

— Şi de ce ai plecat de-acasă?

— Ca să caut de lucru.

Brigadierul se întoarse către jandarm şi rosti cu glasul furios al unui om pe care aceeaşi şi aceeaşi şmecherie începe să-l scoată din sărite:

— Toate secăturile astea vorbesc la fel. Ştiu eu cu cine am de-a face.

Apoi urmă:

— Ai hârtii?

— Da, am.

— Dă-le încoa!

Randel îşi scoase din buzunar actele, certificatele, biete hârtii roase, murdare şi rupte, şi le întinse soldatului.

Celălalt le desluşea silabisind, apoi, dându-şi seama că n-aveau niciun cusur, i le dădu înapoi cu mutra nemulţumită a unui om care a fost tras pe sfoară de altul, mai şiret decât el.

După câteva minute de gândire, îl întrebă iar:

— Ai bani la tine?

— Nu.

— Deloc.

— Deloc?

— Niciun gologan?

— Niciun gologan.

— Atunci din ce trăieşti?

— Din ce mi se dă.

— Adică cerşeşti?

Randel răspunse hotărât:

— Da, când pot.

Jandarmul declară:

— Te-am prins în flagrant delict de vagabondaj şi cerşetorie, fără mijloace de trai şi fără meserie, pe drum, şi-ţi poruncesc să mă urmezi.

Dulgherul se ridică.

— Unde pofteşti! răspunse el. Apoi adăugă, aşezându-se între cei doi soldaţi, înainte chiar de a i se fi poruncit: Hai, închideţi-mă! O să am cel puţin un acoperiş deasupra capului când o ploua.

Şi plecară către satul ale cărei olane se zăreau printre copacii desfrunziţi, la o depărtare de un sfert de leghe.

Când trecură prin sat era ora mesei. Piaţa era plină de lume şi numaidecât oamenii se aşezară pe două rânduri ca să vadă răufăcătorul, pe care îl urma o ceată de copii întărâtaţi. Ţăranii şi ţărancele se uitau la omul acela arestat, între doi jandarmi, cu ochii aprinşi de ură şi cu pofta de a-l lovi cu pietre, de-al jupui de piele cu unghiile, de a-l strivi în picioare. Se întrebau dacă jefuise sau ucisese. Măcelarul, fost spahiu, afirmă:

— E un dezertor.

Tutungiul crezu că-l recunoaşte, că în dimineaţa aceea chiar îi strecurase o monedă falsă de cincizeci de centime, iar negustorul de mărunţişuri văzu în el, fără niciun pic de îndoială, pe ucigaşul de negăsit al văduvei Malet, pe care poliţia îl căuta de şase luni.

În sala consiliului municipal, în care îl duseră paznicii lui, Randel îl găsi şi pe primar, aşezat în faţa mesei de judecată, şi asistat de

învăţător.

— Ha! Ha! strigă magistratul, iată-te iar, băiete! Ţi-am spus eu că am să te bag la închisoare, ei, brigadier, despre ce e vorba?

Brigadierul răspunse:

— Un vagabond fără niciun căpătâi, domnule primar, fără mijloace de trai şi fără bani la el, cum spune, singur, arestat ca cerşetor şi vagabond, înzestrat cu certificate bune şi cu hârtii în regulă.

— Arată-mi hârtiile alea! rosti primarul. Le luă, le citi, le reciti, le dădu înapoi, apoi porunci: Caută-l în buzunare!

Randel fu căutat în buzunare; nu se găsi nimic.

Primarul părea încântat. Îl întrebă pe muncitor:

Ce făceai azi de dimineaţă pe drum?

— Căutam de lucru.

— De lucru?… Pe drumul mare?…

— Cum aţi vrea să găsesc, dacă m-aş ascunde în păduri?

Se priviră ţintă amândoi cu ura animalelor care fac parte din rase duşmane. Magistratul continuă:

— Am să te pun în libertate, dar să nu te mai prind altădată.

Dulgherul răspunse:

— Vreau mai bucuros să mă ţineţi arestat. M-am săturat să bat drumurile.

Primarul rosti, cu o mutră severă:

— Taci!

Apoi le porunci jandarmilor:

— Să-l scoateţi pe omul ăsta două sute de metri afară din sat şi să-l

lăsaţi să-şi vadă de drum.

Muncitorul glăsui:

— Cel puţin daţi-mi de mâncare.

Celălalt se supără:

— Asta ne-ar mai lipsi: să te hrănim! Ha-ha-ha! Asta-i bună!

Dar Randel continuă, cu tărie:

— Dacă mă mai lăsaţi să crăp de foame, mă siliţi să fac o ispravă urâtă. Cu atât mai rău pentru voi, ghiftuiţilor.

Primarul se ridică în picioare şi începu să strige:

— Luaţi-l repede de-aici, până nu-mi ies din fire!

Cei doi jandarmi îl luară de braţe pe dulgher şi-l traseră afară. El se lăsă dus, străbătu din nou satul, se află iar pe drum. Când cei doi ajunseră cu el la două sute de metri depărtare de semnul de hotar al satului, brigadierul glăsui:

— Hai, tuleşte-o, şi să nu te mai prind prin sat, că o să vezi cu cine ai de-a face.

Randel porni la drum fără să răspundă şi fără să ştie încotro se duce. Merse drept înainte cam un sfert de oră sau douăzeci de minute, atât de copleşit, încât nu se mai gândea la nimic.

Dar, dintr-odată, trecând prin faţa unei căsuţe a cărei fereastră era încă deschisă, un miros de supă îi pătrunse în piept şi îl opri scurt în faţa ei.

Şi, brusc, o foame sălbatică, de lup, înnebunitoare, îl răscoli, fu gata să-l azvârle ca pe un animal pe zidurile locuinţei aceleia.

Spuse tare, cu o voce tunătoare:

— Ei, fir-ar să fie, de data asta trebuie să-mi dea.

Şi începu să bată tare cu băţul în uşă. Nu-i răspunse nimeni; bătu şi

mai tare, ştrigând:

— Hei! Hei! Hei! Mă, aia dinăuntru! Hei! Deschideţi!

Nimic nu se clinti; atunci se apropie de fereastră, o împinse cu mâna, şi aerul încins ai bucătăriei, aerul călduţ, plin de mireasma supei calde, a cărnii fierte şi a verzei năvăli către aerul rece de afară.

Dintr-o săritură dulgherul fu în odaie. Pe masă erau puse două tacâmuri. Proprietarii, plecaţi pe semne la liturghie, îşi lăsaseră prânzul pe foc, rasolul bun de duminică şi supa grasă de zarzavaturi.

O pâine proaspătă aştepta pe cămin, între două sticle care păreau pline.

Randel se repezi mai întâi la pâine, o rupse cu atâta violenţă de parcă ar fi sugrumat un om, apoi începu să înfulece cu lăcomie, cu dumicaţi mari, repede înghiţiţi. Dar mirosul de carne îl atrase curând către plită şi, după ce ridică capacul de pe oală, băgă înăuntru o furculiţă şi scoase o bucată mare de carne de vacă, legată cu o sfoară. Mai luă şi varză, morcovi, ceapă, până când îşi umplu farfuria şi, după ce o puse pe masă, se aşeză în faţa ei, tăie rasolul în patru, şi mâncă ca la el acasă. După ce înghiţi aproape toată bucata şi o mulţime de zarzavat, îşi dădu seama că-i era sete şi se duse să ia din sticlele de pe cămin.

Cum îşi turnă în pahar, înţelese că era rachiu. Ce să-i faci, încălzea. Avea să-i înfierbânte sângele, avea să fie bun, după cât frig îndurase; bău.

I se păru într-adevăr bun, pentru că se dezobişnuise de el. Îşi turnă din nou un pahar plin, pe care îl bău din două înghiţituri. Şi numaidecât se simţi bine dispus, înveselit de alcool, ca şi când o mare fericire i-ar fi lunecat în stomac.

Mânca mereu, mai puţin grăbit mestecând încet şi muind pâinea în supă. Toată pielea de pe trup era încinsă, îi ardea mai ales fruntea, în care îi zvâcnea sângele.

Mânca…

Dar, deodată, un clopot bătu departe. Se isprăvea liturghia; şi instinctul, mai mult decât frica, instinctul de prudenţă care îndrumă şi face agere toate făpturile în primejdie, îl făcu pe dulgher să se ridice, să se apropie de fereastră cu paşi furişaţi, după ce îşi pusese intr-un buzunar restul pâinii şi în celălalt a doua sticlă de ţuică, şi să privească în drum.

Era încă gol. Sări şi se puse pe mers, dar, în loc s-o apuce pe şoseaua principală, fugi peste ogoare către o pădure pe care o zărise.

Se simţea sprinten, puternic, vesel, mulţumit de ceea ce făcuse şi atât de uşor, încât sărea peste îngrăditurile ogoarelor dintr-un singur salt, cu picioarele lipite.

De cum se află sub copaci, scoase sticla din buzunar şi începu iar să bea cu înghiţituri mari, fără să se oprească din mers. Gândurile începură să i se încurce, ochii i se făcură tulburi, picioarele elastice ca nişte resorturi.

Cânta vechiul cântec popular:

Vai! Ce bine e,

Ce bine e

Să culegi fragi.

Acum mergea peste un muşchi des, umed, proaspăt, şi covorul ăsta moale sub picioarele lui îi dădea pofta năstruşnică să facă tumbe, ca un copil.

Îşi făcu vânt, ţâşni în sus, se ridică, o luă de la început. Între o tumbă şi alta, cânta:

Vai! Ce bine e,

Ce bine e

Să culegi fragi.

Deodată se află la marginea unui drum povârnit, în dosul căruia văzu o fată voinică, o slujnică ce se întorcea în sat ducând două găleţi de lapte, prinse pe un cerc de putină, ca să le ţină departe de trup.

O pândi, aplecându-se, cu ochi arzători, cu ochii unui câine care vede o prepeliţă.

ÎI văzu şi ea, ridică fruntea, începu să râdă şi strigă:

— Dumneata cântai aşa?

El nu răspunse şi sări în râpă, cu toate că malul era înalt de cel puţin şase picioare.

Când îl văzu deodată drept în faţa ei, fata îngână:

— Doamne! Cum m-ai speriat!

Dar el n-o auzea, era beat, era nebun, răscolit de o altă furie mai mistuitoare decât foamea; înfierbântat de alcool, de mânia de neînfrânt a omului care a fost lipsit de toate de două luni, şi care e beat, care e tânăr, aprins, ars de toate poftele pe care natura le-a semănat în carnea viguroasă a bărbaţilor.

Fata se dădu înapoi, înspăimântată de chipul, de ochii lui, de gura lui întredeschisă, de mâinile lui întinse.

O apucă de umeri şi fără să scoată un cuvânt o răsturnă pe drum.

Ea lăsă să-i cadă găleţile care se rostogoliră făcând un zgomot grozav şi vărsând laptele, strigă, apoi, pricepând că nu folosea la nimic să strige în pustiul acela, dându-şi seama acum că nu vroia s-o omoare, îi cedă, fără să-i pară prea rău, fără să fie prea supărată,

pentru că flăcăul era puternic şi, într-adevăr, nu prea sălbatic.

Dar după ce se ridică, se înfurie deodată cu gândul la cele două găleţi vărsate şi, scoţându-şi papucul dintr-un picior se repezi de data asta ea le el, gata să-i spargă capul dacă nu-l plătea laptele.

Randel însă nu pricepu atacul acesta brutal, şi niţel trezit din beţie, zăpăcit şi înspăimântat de ceea ce făptuise, o rupse la fugă cât îl ţineau picioarele, în vreme ce ea arunca, cu pietre în urma lui. Câteva îl nimeriră în spinare.

Fugi mult, mult, până când se simţi istovit cum nu fusese în viaţa lui. Picioarele i se muiaseră de nu-l mai puteau duce. Nu mai pricepea nimic, nu-și mai aducea aminte de nimic, nu se putea gândi la nimic.

Se aşeză la rădăcina unui copac.

Peste cinci minute dormea.

Fu trezit de o izbitură puternică şi, când deschise ochii, văzu cele două tricornuri de piele lăcuite aplecate peste el şi pe cei doi jandarmi de dimineaţă, care îl ţineau şi-i legau braţele.

— Ştiam eu bine că am să pun iar mina pe ţine! rosti batjocoritor brigadierul.

Randel se ridică fără să scoată un cuvânt. Cei doi îl zgâlţâiau, gata să-l înghiontească dacă ar fi făcut o mişcare, pentru că în clipa asta era prada lor, devenise un client al poliţiei, prins de aceşti vânători de vinovaţi care n-aveau să-l mai lase din mână.

— La drum! porunci jandarmul.

Porniră. Seara venea, întinzând peste pământ o lumină tomnatică de asfinţit, grea şi sinistră.

Peste jumătate de ceas ajunseră în sat.

Toate uşile erau deschise, pentru că se aflase întâmplarea. Ţărani şi ţărance, răscoliţi de mânie, de parcă fiecare ar fi fost furat, fiecare ar fi fost siluit, voiau să-l vadă adus pe ticălos, ca să-l ocărască.

De la prima casă până la primărie răsunară huiduieli şi înjurături. Primarul îl aştepta, răzbunat el însuşi pe acest vagabond.

Când îl zări, îi strigă de departe:

— Aha! Flăcăule, tot aici ai ajuns!

Îşi freca mâinile, mulţumit cum nu fusese de multe ori în viaţa lui:

— Am spus eu, am spus eu de cum l-am văzut pe drum.

Apoi, cu veselie îndoită:

— Ah! Ticălosule! Ah! Ticălos afurisit, te-ai asigurat de douăzeci de ani, băiete!

1887